



# DFS' forslag til regeringens folkeoplysningsudvalg

## DFS ser fremtidens folkeoplysning inden for tre søjler:

### *Søjle 1-*

#### ***Fri Folkeoplysning***

Den frie folkeoplysnings aktiviteter baseret på deltagernes interesser.

### *Søjle 2-*

#### ***Uddannelsesaktør***

Folkeoplysningens indsats som brobygger til uddannelse og som aktør i voksen- og efteruddannelsessystemet.

### *Søjle 3-*

#### ***Oplysningsformidler***

Folkeoplysningen som formidlingsorgan for samfundsrelevante oplysningsindsatser.

## 1. Folkeoplysningens opgaver og udfordringer

”Det er folkeoplysningens kerneopgave at give mennesker redskaber til at begå sig i den tid og i det samfund, de lever i, så den enkelte ikke bare bliver en passiv tilskuer til tilværelsen, men i stand til aktivt at leve i et moderne samfund.” (Kommissorium for Folkeoplysningsudvalget)

Vores udgangspunkt for at løse denne opgave er, at borgerne i fremtiden i endnu højere grad end i dag vil efterspørge folkeoplysende aktiviteter med udgangspunkt i lige præcis deres interesser. Det er vigtigt, at deres ønsker til aktiviteter imødekommes på en måde, som tilfredsstiller den enkelte, samtidig med at et fællesskab dannes med udgangspunkt i aktiviteten. De folkeoplysende organisationer er den fleksible ramme, som evner at skabe et kollektiv for borgernes individuelle interesser.

Borgerne vil i stadigt stigende omfang have behov for kompetenceudvikling, hvis de vil have et sikkert ståsted på arbejdsmarkedet. Ufaglærte jobs forsvinder fra Danmark og erstattes af jobs, som kræver et højere kompetenceniveau. Den samlede danske konkurrencekraft er således afhængig af, at borgernes samlede kompetenceniveau hæves. Forskellige mennesker har forskellige indgangsvinkler til og ønsker og behov for læring og kompetenceudvikling, som ikke opfyldes på én bestemt og ensartet måde. Det læringsrum, som folkeoplysningen kan tilbyde, er et helt nødvendigt supplement til den formelle del af uddannelsessystemet og voksen- og efteruddannelsesindsatsen.

Folkeoplysningen ønsker at leve op til ikke bare nutidens, men også fremtidens udfordringer. For at kunne det, vil vi engagere os i et bredt spekter af aktiviteter. Dette aktivitetsfelt kan opdeles i tre hovedsøjler, som vi her kort vil definere.

**Den frie folkeoplysning** er den traditionelle folkeoplysende voksenundervisning. Deltagerne vælger frit, hvad de vil undervises i, og undervisningen er eksamensfri. Her lærer borgerne af lyst, og de indgår i sociale fællesskaber. Samtidig tilegner de sig viden, sociale kompetencer og læringskompetencer, som de også kan bruge som aktive demokratiske samfundsborgere og i arbejdslivet, og mange udvikler en hidtil manglende motivation for yderligere læring.

**Folkeoplysningen som uddannelsesaktør** har hidtil manifesteret sig inden for daghøjskolevirksomhed, ordblindeundervisning og sprogundervisning for ikke-dansksprogede. Folkeoplysningens metoder og pædagogik er sammen med den lokale forankring og tradition for fleksibilitet i undervisningsformer kvaliteter, der har dokumenteret effekt. De folkeoplysende skoleformer har demonstreret en stor kapacitet til at udvikle tilbud til de grupper, der er mest uddannelsesfremmede og uddannelsesskræmte. Samtidig har de vist særlig evner og muligheder som metodeudviklere og brobyggere til det formelle uddannelsessystem.

**Folkeoplysningen som oplysningsformidler** for offentlige myndigheder har været afprøvet både lokalt og nationalt. Men de store potentialer er slet ikke udnyttede.

Vi lever i et samfund kendetegnet ved stigende kompleksitet. Det betyder, at det offentlige på én gang har stigende interesse i at informere borgerne gennem kampagner og samtidig har det vist sig at være en vanskelig opgave, der ofte ikke har den ønskede effekt. Med folkeoplysningens tradition for og erfaringer med borgernær, dialogpræget og konkret oplysning har vi gode forudsætninger for at udforme, udføre og følge op på informationskampagner og lignende, så de fremstår relevante for den enkelte.

I det følgende vil vi præsentere DFS' forslag inden for hver af de tre søjler, samt afslutningsvis vores forslag til, hvordan man kan organisere samspillet mellem det offentlige og folkeoplysningen på henholdsvis nationalt og lokalt niveau.

## **2. DFS forslag for hver af de tre søjler**

### **Søjle 1 – Fri Folkeoplysning:**

DFS foreslår, at der udvikles én ensartet og landsdækkende tilskudsmodel på oplysningsforbundenes område.

DFS foreslår, at det offentlige tilskud skal være på minimum halvdelen af udgifterne til lærer- og lederløn. Der skal være højere tilskud til deltagere med handicap i relation til undervisningen i et konkret emne og til nedsættelse af deltagerbetalingen for særlige grupper samt til undervisning, der forudsætter små hold.

DFS foreslår, at det gøres obligatorisk at etablere en pulje til udvikling og opstart af nye aktiviteter.

DFS foreslår, at de fleksible tilrettelæggelsesformer udbredes til alle folkeoplysende voksenundervisningsformer og gøres frie og ubureaukratiske, samt at den nuværende emnemæssige begrænsning for de fleksible tilrettelæggelsesformer fjernes.

DFS foreslår, at der under de fleksible tilrettelæggelsesformer skabes tilskudsmæssige rammer for støtte til selvorganiserede grupper folkeoplysende aktiviteter og folkeoplysende aktiviteter med udgangspunkt i digitale fællesskaber (E-learning og E-organisering m.v.).

DFS foreslår, at oplysningsforbundene og folkeuniversitetet sikres ordentlige og velegnede lokaler og teknologiske hjælpemidler m.v.

DFS foreslår, at støtten til oplysningsforbundenes og folkeuniversitetets egne lokaler fastholdes, samtidig med, at de sikres gratis adgang til lokaler ejet af regionerne, staten og selvejende institutioner under staten.

DFS foreslår lønbekendtgørelsen fastholdt.

DFS ønsker fair og nutidige konkurrencevilkår. Vi konstaterer, at en betydelig del af den frivillige læring sker på bl.a. VUC'erne. DFS foreslår, at det præciseres, at den frivillige læring og folkeoplysende undervisning udføres af folkeoplysende foreninger på lige tilskudsvilkår.

### **Søjle 2- Uddannelsesaktør:**

DFS foreslår, at realkompetencelovgivningen ændres og gives en bredere tilgang. Realkompetencefeltet skal være mere end blot vurdering i forhold til konkrete uddannelser. Der skal lægges større vægt på vejledning, afklaring og dokumentation, fordi det er disse elementer, der giver det væsentligste udbytte. Samtidig er vejledning, afklaring og dokumentation helt afgørende som for-fase til realkompetencevurdering.

DFS foreslår, at folkeoplysningen indtænkes strategisk i den samlede indsats på realkompetenceområdet med henblik på at styrke vejledning, afklaring og dokumentation af realkompetencer i et bredt perspektiv.

DFS foreslår, at oplysningsforbund og daghøjskoler kan tilbyde uddannelses- og vejledningsforløb for alle, der ikke har gennemført en kompetencegivende uddannelse, og som har betydelige faglige, personlige eller sociale barrierer for at uddanne sig. Disse forløb benævnes Individuel Forberedende Uddannelse (IFU).

DFS foreslår, at IFU etableres som et uddannelsesstilbud med mulighed for uddannelsesgodtgørelse til deltagerne og taxametre til de udbydende oplysningsforbund og daghøjskoler.

DFS foreslår, at de folkeoplysende organisationer får øgede muligheder for at tilbyde kompetencegivende undervisning inden for de felter, hvor oplysningsforbund og daghøjskoler har særlig ekspertise: forberedende voksenundervisning, danskundervisning for ikke-dansksprogede, ordblindeundervisning o.l.

DFS foreslår, at højskoler, oplysningsforbunds og daghøjskoler rolle i den forberedende voksenundervisning, inklusive fvu-it og fvu-engelsk, og ordblindeundervisningen sidestilles med VUC og ikke er underlagt VUC som i dag.

DFS foreslår, at det sikres, at de folkeoplysende organisationer inddrages i Centerrådernes arbejde i VEU-centrene for at optimere Centerrådernes indsats i forhold til vejledning, realkompetenceafklaring og forberedende voksenundervisning.

### **Søjle 3 - Oplysningsformidler:**

DFS foreslår, at staten, på tværs af ministerier, sikrer, at de folkeoplysende organisationer inddrages i relevante oplysningskampagner og –indsatser, med henblik på at gøre budskaberne og den viden der ligger bag dem begribelig og betydningsfuld i den enkeltes liv – på en konkret måde og i et fællesskab.

DFS foreslår, at der årligt eller flerårigt indgås aftaler mellem staten og de folkeoplysende organisationers landsorganisationer om særlige informations- og oplysningsindsatser.

DFS foreslår, at der etableres et samarbejde mellem Folketinget og folkeoplysningen om gennemførelsen af borgerhøringer.

DFS foreslår, at de folkeoplysende organisationers landsorganisationer overfor staten kan foreslå særlige oplysningstiltag og gennem forhandling opnå finansiering hertil.

DFS foreslår, at staten årligt eller flerårigt indgår aftaler om særlige profilindsatser, som skal have en særlig prioritering i folkeoplysningen. (Eksempelvis udfordringer i et flerkulturelt samfund og global retfærdighed).

DFS foreslår, at kommunerne forpligtes til at indtænke og indskrive folkeoplysningens aktører i deres informations- og oplysningsindsatser, bl.a. i form af foredrag, debatmøder og kursusvirksomhed.

### **3. Organisering af samspillet mellem folkeoplysning og det offentlige**

En af folkeoplysningens særlige forudsætninger for at løse opgaverne i de tre ovennævnte søjler er det tætte samspil, der eksisterer mellem det nationale og det lokale niveau, f.eks. mellem oplysningsforbund og lokale aftenskoler. På samme måde er det nødvendigt, at det offentlige engagerer sig nationalt og lokalt i støtten til det folkeoplysende arbejde. Særlig vigtigt er det, at der etableres et frugtbart samarbejde mellem folkeoplysningens aktører og det offentlige både på nationalt og lokalt niveau.

DFS foreslår derfor, at der nedsættes et nationalt folkeoplysningsråd, og at nedsættelse af de kommunale folkeoplysningsudvalg bliver lovpligtige, således at det nationale folkeoplysningsråd og de kommunale folkeoplysningsudvalg får lignende opgaver på hvert sit niveau.

#### **Det Nationale Folkeoplysningsråd**

Rådets opgaver skal bl.a. være:

- at følge, diskutere og stille forslag til kvalitetssikring og dokumentation af folkeoplysningens virke, herunder statistikker, evaluering og forskning
- at følge og diskutere erfaringerne med de eksisterende tilskudsformer til den fri folkeoplysning, med fleksible tilrettelæggelsesformer og folkeoplysningens lokalebehov
- at følge og diskutere folkeoplysningens forskellige bidrag til voksen- og efteruddannelsesområdet, herunder hvordan man fastholder den særlige folkeoplysende tilgang til dette område, og hvordan konkurrenceforholdene til andre undervisningsaktører udvikler sig
- at diskutere og fastlægge årlige eller flerårige profilindsatser inden for VEU-området, dvs. særlige indsatsområder, som de folkeoplysende organisationer påtager sig at udføre
- at være forum for indgåelse af aftaler mellem staten og de folkeoplysende organisationers landsorganisationer om særlige informations- og oplysningsindsatser og andre former for inddragelse af folkeoplysningen i den type aktiviteter

Rådet sammensættes af:

- medlemmer af Folketinget
- repræsentanter for Undervisningsministeriet samt andre ministerier, der jævnligt iværksætter informations- og oplysningsindsatser

- repræsentanter for kommunerne
- repræsentanter for de folkeoplysende landsorganisationer
- eksperter og forskere inden for folkeoplysningsområdet

Undervisningsministeriet fungerer som sekretariat for rådet.

### **De kommunale folkeoplysningsudvalg**

Folkeoplysningsudvalgets opgaver skal bl.a. være:

- fortsat at løse de opgaver omkring tilskud og lokaler til den frie folkeoplysning, som de løser i dag, jvf. folkeoplysningsloven
- at være omdrejningspunkt for samspillet mellem kommunen og civilsamfundet i løsningen af væsentlige samfundsopgaver
- hvert andet år at udarbejde en kommunal udviklingsstrategi for demokratisk medborgerskab og voksnes læring (kompetenceudvikling) som forslag til kommunalbestyrelsen (Strategien koordineres med tilgrænsende læringsaktører (bibliotek, ungdomsskole og VUC)
- at fastlægge årlige eller flerårige profilindsatser, dvs. særlige indsatsområder, som de folkeoplysende organisationer påtager sig at udføre
- at være forum for indgåelse af aftaler mellem kommunen og de folkeoplysende organisationer om særlige informations- og oplysningsindsatser og andre former for inddragelse af folkeoplysningen i den type aktiviteter

Folkeoplysningsudvalget sammensættes af:

- repræsentanter for aftenskolerne, daghøjskoler, folkeuniversitetskomiteer, børne- og ungdomsorganisationerne, idrætsforeningerne, samt amatørkulturen, det frivillige sociale arbejde, m.fl.
- medlemmer af kommunalbestyrelsen
- repræsentanter fra kommunens forskellige forvaltninger, der jævnligt iværksætter aktiviteter og informations- og oplysningsindsatser (integration, sundhed, uddannelse)

Kommunen fungerer som sekretariat for Folkeoplysningsudvalget.